

Įstatymai saugo mus – leiskite mums apsaugoti jus

Sveiki atvykę į Škotiją
**Vadovas apie
Škotijos
įstatymus**

Bendras projektas su
Lanarkšyro Naujojo koledžo aukštojo
mokslo diplomo teisės studijų studentais,
karališkąja prokuratūra ir Škotijos policija.

CROWN OFFICE
& PROCURATOR
FISCAL SERVICE

SCOTLAND'S PROSECUTION SERVICE

**POLICE
SCOTLAND**
Keeping people safe

Padėka

Šį leidinį padėjo paruošti:

Lanarkšyro Naujasis koledžas	Škotijos pabėgėlių taryba
Karališkoji prokuratūra	Maryhill integravimo projektas
Škotijos policija	Tiltų integracijos programos

Nuoširdžiai dėkojame:

Gerb. generaliniam prokurorui Frank Mulholland QC	Gemma Wallace (<i>leidinio iliustracijos</i>)
Aukštojo mokslo diplomo teisės studijų studentams	Josh Kirkland (<i>leidinio ryšiai</i>)
Eleanor Lafferty (<i>Lanarkšyro Naujojo koledžo teisės dėstytoja</i>)	Amber Rafferty (<i>leidinio viršelio dizainas</i>)
Mairi Nicolson (<i>Lanarkšyro Naujojo koledžo mokymo programos ir kokybės vadovė</i>)	Gary Stark (<i>Lanarkšyro Naujojo koledžo grafikos dizaineris</i>)
Karen Yuill (<i>projekto direktorė ir grupės vadovė</i>)	John Kyle (<i>karališkoji prokuratūra</i>)
Lauren Miller (<i>grupės vadovė</i>)	Peter McClelland (<i>karališkoji prokuratūra</i>)
Nicolle Walker (<i>grupės vadovė</i>)	Gertie Wallace (<i>karališkoji prokuratūra</i>)
Sarah Thirrouez (<i>leidinio iliustracijų ir grupės vadovė</i>)	Dario d'Andrea (<i>Škotijos policija</i>)

Mes taip pat norėtume padėkoti Škotijos pabėgėlių bendruomenei už paramą ir pagalbą rengiant šį leidinį.

Sveikiname atvykus į mūsų šalį ir linkime jums sėkmės naujame gyvenime Škotijoje.

Pratarmė

Džiaugiuosi galėdamas patvirtinti šį leidinį, kurį paruošė Lanarkšyro Naujojo koledžo aukštojo mokslo diplomo teisės studijų studentai iš Motherwell universiteto miestelio, siekiant pateikti trumpą informaciją į Škotiją gyventi atvykstantiems žmonėms.

Šis projektas yra artimas mano širdžiai ir atsirado atsitiktinio susitikimo su studentais ir darbuotojais dėka. Jie atvyko į teismą stebėti teismo bylos nagrinėjimo, kuriame buvau prokuroras. Aš kalbėjausi su studentais per teismo bylos nagrinėjimo pertrauką ir pokalbio metu gimė šio leidinio idėja. Nuo tos akimirkos mane nuolat skatino ir žavėjo jų rodomas entuziazmas ruošiant šį leidinį. Valstybės tarnautojai būtų išleidę neįdomias ir oficialias gaires, tačiau Škotijos žmonės sugebėjo paruošti paprastą ir praktišką leidinį apie Škotiją ir jos įstatymus pirmą kartą į šalį atvykstantiems žmonėms.

Nėra lengva pradėti gyvenimą naujoje šalyje, nes tai gali sukelti nerimą ir painiavą, o informacija apie šalies tradicijas ir įstatymus ne visada yra lengvai prieinama. Šis vadovas yra visoje Škotijos atliktų gerų darbų pavyzdys, siekiant panaikinti diskriminaciją ir įtraukti visus žmones, nesvarbu, ar jie čia gyvena daugelį metų, ar atvyko prieš keletą dienų. Dėkoju studentams ir darbuotojams už jų sunkų darbą rengiant šį vadovą.

Gerb. Frank Mulholland QC

Generalinis prokuroras

Turinys

Šeima.....6	Įstatymai apie motorines transporto priemones..... 15
Santuoka.....6	
Skyrybos.....6	
Tėvų atsakomybė.....6	
Buitinis smurtas.....7	Įstatymai darbe 18
Nėštumas ir abortas.....8	Nusikaltimo aukos - Nusikalstamos veikos Škotijoje20
Smurtas dėl garbės.....8	Užpuolimas.....21
Moterų lytinių organų žalojimas.....8	Šaunamieji ginklai.....21
	Ginklai.....21
Įstatymai namuose.....10	Lytiniai nusikaltimai.....22
Alkoholis.....10	Prostitucija.....22
Rūkymas.....10	Neapykantos nusikaltimai...23
Televizijos licencija.....10	Prekyba žmonėmis.....24
Pinigų skolinimas.....10	Narkotinės medžiagos.....24
	Pinigų plovimas.....24
Įstatymai gatvėje.....12	Vagystė.....25
Asocialus elgesys.....12	Socialinė žiniasklaida.....25
Viešoji tvarka.....13	Žiaurus elgesys su gyvūnais.....25
Šiukšlinimas.....13	
Nepadorumas viešoje vietoje.....13	Parama nusikaltimų aukoms.....26
Sustabdymas ir apieškojimas.....13	Atsakomybės atsisakymas .28
Šaligatvių naudojimas.....13	

Šeima

Šeima

Santuoka

Kiekvienas 16 metų amžiaus ir vyresnis asmuo gali susituokti. Tai taikoma priešingos lyties ir tos pačios lyties poroms.

Įstatymai draudžia sudaryti daugiau nei vieną santuoką tuo pačiu metu.

Skyrybos

Jei daugiau nenorite būti susituokę, galite išsituokti esant tam tikroms aplinkybėms. Tai gali būti neištikimybė, netinkamas elgesys arba gyvenimas skyrium tam tikrą laikotarpį.

Tėvų atsakomybė

Jūs turite būti atsakingi ir apsaugoti savo vaiką. Tėvams draudžiama palikti vienus ir neprižiūrėtus vaikus namuose arba kitoje vietoje bet kuriuo metu. Niekada negalima palikti vieno vaiko iki 16 metų amžiaus namuose naktį.

Jūs galite būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn, jei suduosite savo vaikui arba jūsų globoje esančiam vaikui. Pažeisite įstatymus, jei suduosite savo vaikui per galvą, papurtysite arba trenksite jam su koku nors daiktu. Vaiko mušimas daro jam fizinę bei psichinę žalą ir tai gali paveikti jį vėliau gyvenime.

Pagal įstatymus vaikai privalo lankyti mokyklą nuo 5 metų amžiaus. Jei nevedate vaiko į mokyklą, padarote nusikalstamą veiką. Jei vaikas reguliariai nelanko mokyklos, tėvai gali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Tai priklausys nuo mokyklos lankomumo lygio ir šeimos aplinkybių.

Buitinis smurtas

Buitinis smurtas reiškia, kad vienas asmuo kenkia kitam asmeniui, su kuriuo jį sieja (arba siejo) tam tikri santykiai. Tai nebūtinai turi būti heteroseksualūs partneriai ir jie neprivalo gyventi tame pačiame name. Tiek vyrai, tiek moterys gali patirti buitinį smurtą. Tai gali būti moterų naudojamas smurtas prieš vyrus, smurtas tarp partnerių arba buvusių partnerių tos pačios lyties santykiuose.

Įvairūs nusikaltimai gali būti klasifikuojami kaip buitinis smurtas ir tai gali būti fizinė, seksualinė, emocinė arba psichinė prievarta. Policija laiko visus buitinio smurto incidentus labai svarbiais dalykais. Pagal esamas galimybes jie užtikrins, kad policijos pareigūnai nedelsiant reaguotų į kiekvieną praneštą incidentą. Pirminis policijos pareigūnų, kurie atvyksta į buitinio smurto incidento vietą, prioritetas yra nukentėjusio asmens, jo šeimos narių ir ten esančių kitų asmenų saugumas.

Jei yra pakankamai įrodymų, atsakingam asmeniui bus pateikti kaltinimai ir jis gali būti laikomas areštiniėje, kad stotų prieš teismą.

Nėštumas ir abortas

Informaciją apie nėštumą rasite interneto svetainėje www.readysteadybaby.org.uk arba galite susisiekti su valstybine sveikatos tarnyba (angl. NHS) telefonu 111.

Jei nusprendėte nutraukti nėštumą arba galvojate pasidaryti abortą arba valymą, nedelsiant privalote kreiptis į gydytoją.

Smurtas dėl garbės

Smurtas dėl garbės – tai terminas, apibūdinantis nusikaltimą arba incidentą, kuris buvo arba galėjo būti padarytas, siekiant apsaugoti arba apginti šeimos ir / arba bendruomenės garbę. Dažniausiai, bet ne visada, šį nusikaltimą padaro šeima arba bendruomenė prieš moteris ir mergaites.

Dažniausiai „nusikaltimus dėl garbės“ įvykdo asmenys, tikėdami, kad auka (-os) kažką padarė, kad užtrauktų gėdą šeimai arba bendruomenei. Policija rimtai traktuos visus pranešimus apie smurtą dėl garbės ir atliks išsamų tyrimą.

Priverstinė santuoka yra smurto dėl garbės forma, o Škotijoje priversti arba bandyti priversti asmenį susituokti yra baudžiamasis nusikaltimas.

Moterų lytinių organų žalojimas

Moterų lytinių organų žalojimas (kartais dar vadinama „pjaustymu“ arba „moterų apipjaustymu“) nurodo tam tikras procedūras, kurios gali pakeisti arba sužeisti moterų lytinius organus ne dėl medicininių priežasčių. Tokia praktika yra labai skausminga ir gali sukelti rimtų sveikatos problemų procedūros atlikimo metu arba vėliau gyvenime. Jungtinėje Karalystėje tokia praktika yra neteisėta. Taip pat draudžiama susitarti dėl moterų lytinių organų žalojimo atlikimo užsienyje.

Įstatymai namuose

Įstatymai namuose

Alkoholis

Škotijoje ir Jungtinėje Karalystėje alkoholį gali parduoti tik leidimą turinčios vietos ir alkoholį gali pirkti asmenys, vyresni nei 18 metų amžiaus.

Pirkti arba bandyti pirkti alkoholį asmeniui iki 18 metų amžiaus yra nusikaltimas. Parduoti alkoholį asmeniui iki 18 metų amžiaus yra nusikaltimas.

Jūs galite įrodyti, kad esate vyresni nei 18 metų amžiaus ir galite pirkti alkoholį, parodę oficialų dokumentą, pavyzdžiui, asmens tapatybės kortelę, pasą arba vairuotojo pažymėjimą.

Rūkymas

Jūs turite būti vyresni nei 18 metų, kad galėtumėte nusipirkti cigarečių ir kitų tabako gaminių. Į tabako gaminius įeina cigaretės, cigarai, sukamas tabakas, e-cigaretės ir kramtomasis tabakas.

Draudžiama rūkyti daugelyje viešų vietų ir visose darbo vietose arba pirkti tabako gaminius asmenims iki 18 metų amžiaus.

Jūs turėtumėte pirkti tabako gaminius tik parduotuvėje.

Televizijos licencija

Jei namuose turite televizorių, kuriuo galima įrašyti arba žiūrėti tiesiogines TV programas, privalote turėti licenciją. Televizijos licencijos nereikia, jei televizorius negaudo TV programų ir ya naudojamas žiūrėti DVD arba žaisti kompiuterinius žaidimus.

Pinigų skolinimas

Jūs turėtumėte skolintis pinigus tik iš patvirtintų kreditorių.

Įstatymai gatvėje

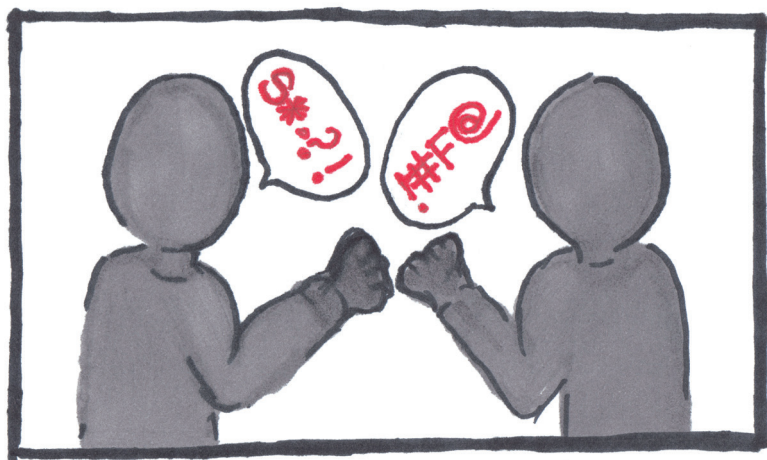
Įstatymai gatvėje

Asocialus elgesys

Tai toks elgesys, kuris sukelia arba gali sukelti pavojų arba baimę kitiems žmonėms.

Asocialus elgesys gali būti:

- Triukšmas
- Chuliganizmas, pavyzdžiui, šaukimas, keikimasis ir muštynės
- Grasinimas kaimynams ir kitiems
- Užgauliojimas žodžiu
- Agresyvus elgesys, siekiant sukelti paniką arba baimę kitiems žmonėms, pavyzdžiui, senyvo amžiaus arba neįgaliems žmonėms
- Buitinių atliekų išmetimas į gatvę, bendras uždaras vietas ir sodus
- Turto sugadinimas

Viešoji tvarka

Jūs neturėtumėte dalyvauti šiose veiklose viešoje vietoje:

- Gerti alkoholį gatvėje arba kitoje viešoje vietoje; alkoholio gėrimas gatvėje yra nelegalus daugelyje vietų.
- Susirinkti į dideles grupes / minias; tai gali atrodyti grėsmingai ir to reikėtų vengti, jei įmanoma.
- Rėkti, šaukti ir keiktis viešoje vietoje.
- Grasinti arba užgaulioti kitus asmenis.

Policija gali suimti jus dėl tokio elgesio ir pateikti kaltinimus dėl nusikalstamos veikos.

Jei esate suimtas, turėtumėte bendradarbiauti su policijos pareigūnais.

Šiukšlinimas

Jums gali būti skirta nustatyto dydžio piniginė bauda už šiukšlinimą ir, jei nesumokėsite, jums gali tekti mokėti didesnę baudą. Didelio atliekų kiekio išmetimas yra daug rimtesnis dalykas ir jums gali tekti mokėti gerokai didesnes baudas, jei būtumėte pripažinti kaltu.

Nepadorumas viešoje vietoje

Elgesys, kuris yra teisėtas, jei tai daroma privačiai gali tapti nusikalstama veika, jei tai padaroma viešoje vietoje ir matant kitiems visuomenės nariams. Seksualinio pobūdžio elgesys arba privačių kūno vietų demonstravimas viešoje vietoje yra nusikaltimas.

Sustabdymas ir apieškojimas

Policijos pareigūnas gali jus apieškoti, jei įtaria, kad turite daiktų, kurių neturėtumėte turėti. Tai gali būti narkotinės medžiagos, ginklai arba pavogti daiktai.

Šaligatvių naudojimas

Saugumo sumetimais patartina naudotis pėsčiųjų takais. Kur tik įmanoma, gatvę turėtumėte pereiti ten, kur yra šviesoforas. Škotijoje galite eiti visų kelių kelkraščiais, išskyrus automagistrales.

Įstatymai apie motorines transporto priemones

Įstatymai apie motorines transporto priemones

Kelių eismo taisyklių pažeidimai gali būti tokie:

- Pasišalinimas iš eismo įvykio vietos
- Greičio viršijimas
- Vairavimas apsvaigus nuo alkoholio arba narkotinių medžiagų
- Neatsargus arba pavojingas vairavimas sukeltant mirtį
- Pavojingas vairavimas
- Vairavimas naudojantis mobiliuoju telefonu
- Neatsargus vairavimas
- Vairavimas be motorinės transporto priemonės draudimo
- Vairavimas be vairuotojo pažymėjimo arba atėmus teisę vairuoti
- Važiavimas degant raudonam šviesoforo signalui
- Vairavimas be saugos diržo
- Vairavimas be techninės apžiūros (angl. MOT)
- Transporto priemonės vairavimas su defektais

Jei padarysite bet kurį iš šių nusižengimų, gali būti skirta pinigine buda, baudos taškai, uždrausta vairuoti arba galite sėsti į kalėjimą, priklausomai nuo pažeidimo sunkumo.

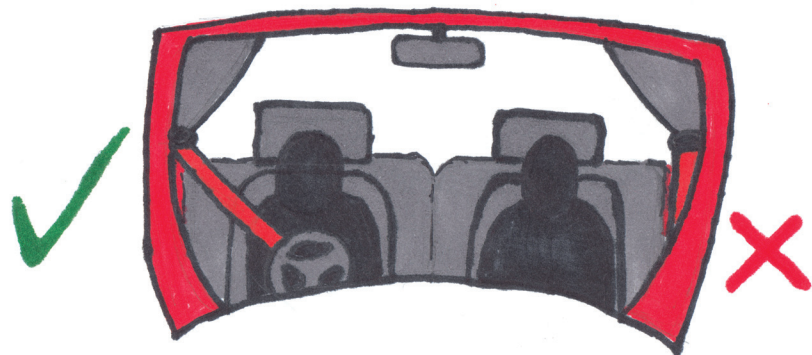
Baudos taškai – tai vairuotojo pažymėjime laikomos žymos tam tikrą metų skaičių, priklausomai nuo pažeidimo sunkumo. Jei per 3 metus surinksite daugiau nei 12 baudos taškų, jums bus uždrausta vairuoti mažiausiai 6 mėnesius. Jei vairavimo egzaminą išlaikėte per pastaruosius 2 metus, jums gali būti uždrausta vairuoti surinkus tik 6 baudos taškus.

Jei norite vairuoti motorinę transporto priemonę Škotijoje, privalote turėti šiuos dokumentus:

- **Galiojantį vairuotojo pažymėjimą:** norėdami teisėtai vairuoti Škotijoje arba Jungtinėje Karalystėje, privalote būti vyresni nei 17 metų amžiaus ir išlaikyti vairavimo teorijos ir praktikos egzaminą. Jei atvykstate į Škotiją su užsienietišku vairuotojo pažymėjimu, galite važinėti su šiuo vairuotojo pažymėjimu 12 mėnesių, jei pažymėjimas galioja išdavusioje valstybėje. Praėjus 12 mėnesių jums gali reikėti laikyti pilną JK vairavimo egzaminą, kad galėtumėte toliau vairuoti JK.
- **Kelių mokestis:** Draudžiama vairuoti transporto priemonę nesumokėjus kelių mokesčio.
- **Draudimas:** Transporto priemonės vairavimas be motorinės transporto priemonės draudimo yra įstatymo pažeidimas. Jūs privalote patikrinti draudimo polisą ir įsitikinti, kad jūs arba kitas asmuo, kuris naudoja transporto priemonę, yra apdraustas.
- **Techninė apžiūra:** Techninė apžiūra – tai pasas, kuris patvirtina, kad transporto priemonė yra tinkama naudoti kelyje. Draudžiama vairuoti be techninės apžiūros.

Leistina alkoholio riba Škotijoje yra 22 mikrogramai alkoholio 100 ml kvapo. Jūs galite viršyti leistiną alkoholio ribą išgėrę mažiau nei vieną alkoholinį gėrimą. Jūs galite viršyti leistiną alkoholio ribą, jei daug gėrėte dieną prieš tai. Dauguma žmonių Škotijoje visai nevartoja alkoholio, jei vairuoja tą pačią dieną ir riboja alkoholio vartojimą, jei turi vairuoti kitą dieną.

Visos automobilio padangos privalo atitikti naudojimo paskirtį. Automobilio padangos protektoriaus gylis negali būti mažesnis nei 1,6 mm.

Įstatymai darbe

Įstatymai darbe

Darbas yra apibrėžiamas kaip susitarimas, kad darbdavys mokės darbuotojui atlyginimą už atliktą darbą. Susitarimas gali būti sudarytas raštu arba žodžiu.

Jūsų teisės darbe:

- Gauti raštišką darbo sąlygų išdėstymą per 2 mėnesius nuo darbo pradėjimo dienos.
- Teisė gauti algalapius su kiekvienu darbo užmokesčiu.
- Teisė gauti minimalų darbo užmokestį.
- Teisė neturėti jokių neteisėtų atskaitymų iš darbo užmokesčio.
- Teisė gauti apmokamas atostogas, kurios sudaro 28 dienas per metus, jei dirbate pilnu etatu. Puse etato dirbantiems darbuotojams priklauso proporcingas dienų skaičius per metus.
- Teisė moterims turėti apmokamas motinystės atostogas, o moters partneris turi teisę gauti tėvystės atostogas.
- Teisė nebūti diskriminuojamiems.
- Jeigu esate atleidžiami iš darbo, turite teisę gauti darbdavio raštišką paaiškinimą, kodėl netenkate darbo, jei darbovietėje pradirbote 2 metus. Moterys, kurios yra nėščios arba motinystės atostogose, turi teisę gauti raštu nurodytas priežastis, nesvarbu, kiek laiko pradirbo darbovietėje.
- Jei esate neteisėtai atleidžiami iš darbo, turite teisę reikalauti kompensacijos, jei darbovietėje pradirbote 2 metus.
- Puse etato dirbantys darbuotojai turi tokias pačias teises kaip ir pilnu etatu dirbantys darbuotojai.

Jei nesate tikri, ar tai taikoma jums, galite kreiptis į:

- Gyventojų konsultavimo biurą. Jų interneto svetainės adresas yra www.cas.org.uk arba kreipkitės į jūsų vietos biurą.
- Konsultavimo, sutaikymo ir arbitražo tarnybą (angl. ACAS). Jų interneto svetainės adresas yra www.acas.org.uk arba skambinkite 0300 123 1100.

Nusikaltimo aukos

Nusikalstamos veikos Škotijoje

Nusikaltimo aukos

Kiekvienas asmuo gali tapti nusikaltimo auka ir tam neturi reikšmės jūsų amžius, rasė ar lytis. Auka – tai fiziškai, emociškai arba finansiškai nuo nusikaltimo nukentėjęs asmuo.

Jei tapote nusikaltimo auka, neturėtumėte bijoti pasakyti kitiems. Kuo greičiau pasakysite, tuo greičiau bus galima sustabdyti, kas vyksta su jumis, ir galėsite gauti pagalbą. Jūs galite pasakyti savo šeimos nariui, draugui arba policijai.

Kaip nusikaltimo auka jūs turite teises, įskaitant teisę gauti informaciją apie jūsų bylą ir paramą. Visi, dirbantys su jūsų byla, įskaitant teisumą, turėtų su jumis elgtis teisingai ir pagarbiai.

Jei nukentėjote nuo nusikaltimo Škotijoje arba pažįstate kitą nukentėjusį asmenį, yra daug įvairių organizacijų, kurios gali suteikti pagalbą, paramą ir konsultacijas. Kai kurioms organizacijoms galima paskambinti nemokamu telefonu. Dauguma jų yra konfidencialios. Jos gali padėti jums atgauti pasitikėjimą ir geriau jaustis kasdieniniame gyvenime. Kai kurios organizacijos yra pateiktos šio leidinio pabaigoje.

Nusikalstamos veikos Škotijoje

Užpuolimas

Užpuolimas – tai kito asmens užsiuolimas. Paprastai tai būna fizinio užpuolimo forma. Užpuolimo metu nebūtina padaryti sužalojimus, kad teisėje tai būtų suvokiama kaip užpuolimas. Užpulti galima rankomis ir kojomis arba ginklais, pavyzdžiui, lazdomis, plytomis arba peiliais. Užpuolimas taip pat gali būti spjovimas arba grasinimas paleisti šunį ant jūsų.

Užpuolimas sunkinančiomis aplinkybėmis yra sunkesnis nusikaltimas. Užpuolimą sunkinančiomis aplinkybėmis galima padaryti keletu būdų, pavyzdžiui, panaudojant ginklą; auka pasirenkant senyvo amžiaus žmogų ar vaiką; auką užpuolant namuose.

Šaunamieji ginklai

Škotija netoleruoja „ginklų kultūros“. Škotijoje leidžiama turėti ginklą tuo atveju, jei turite leidimą. Ginklo turėjimas be leidimo yra labai sunkus nusikaltimas, už kurį gresia laisvės atėmimas.

Ginklai

Ginklai – tai daiktai, kuriais galima sužaloti. Tai gali būti peiliai ir šaunamieji ginklai.

Draudžiama nešiotis ginklus, ypač peilius, viešose vietose. Didžiausia bausmė už peilio turėjimą yra 5 metai laisvės atėmimo.

Jei dalyvaujate užpuolime ir asmuo miršta nuo užpuolimo peiliu, jūs galite būti nuteistas kalėti iki gyvos galvos. Tai gali būti net tuo atveju, jei jūs asmeniškai nenaudojote peilio, tačiau žinojote, kad kitas užpuolime dalyvaujantis asmuo turėjo peilį ir galėjo panaudoti jį užpuolimo metu.

Lytiniai nusikaltimai

Išprievartavimo nusikaltimas padaromas, kai lytiškai santykiaujama su kitu asmeniu be sutikimo. Kiekvienas asmuo gali būti išprievartautas. Tam neturi reikšmės jūsų lytis, amžius ar odos spalva. Išprievartauti gali nepažįstami asmenys, draugai arba šeimos nariai ir tai gali įvykti savitarpio santykiuose ir / arba santuokoje.

Škotijoje sutikimo užsiimti lytiniais santykiais amžius yra 16 metų.

Priversti kitą asmenį užsiimti seksualine veikla be sutikimo yra nusikaltimas.

Bet kuris asmuo – tiek vyras, tiek moteris – padaro nusikaltimą, jei seksualiniu būdu užpuola kitą asmenį.

Jei tapote lytinio nusikaltimo auka, pagalbą ir patarimus jums gali suteikti žemiau nurodytos įstaigos:

- **Išprievartavimo krizių centras Škotijoje** – 08088 010 302
- **Parama aukoms Škotijoje** – 0345 603 9213
- **Škotijos policija** – 101 (neskubi pagalba) arba 999 (skubi pagalba)

Prostitucija

Prostitucija yra laikoma verslu arba praktika, užsiimant lytiniais santykiais mainais už užmokestį arba gaunant kitą naudą. Tiek prostitucija užsiimantys, tiek ir už seksą mokantys asmenys gali būti patraukti baudžiamojon atsakomybėn.

Neapykantos nusikaltimai

„Neapykantos nusikaltimas“ – tai nusikaltimas asmeniui arba turtui, kuriam pagrindą suteikia pyktis arba neapykanta tam tikroms saugomoms grupėms.

Jūs esate neapykantos nusikaltimo auka, jei manote, kad į jus taikėsi dėl jūsų:

- Rasės
- Religijos
- Seksualinės orientacijos
- Translytinės tapatybės
- Negalios

Neapykantos nusikaltimai gali būti įvairių formų, įskaitant, bet neapsiribojant:

- Žmogžudyste
- Fiziniu smurtu
- Turto sugadinimu, pavyzdžiui, grafiti, padegimas, vandalizmas
- Bauginančiu arba grėsmingu elgesiu, įskaitant nepadorius skambučius arba gestus
- Įžeidžiančiais laiškais, lankstinukais, plakatais
- Užgauliojimu žodžiu arba įžeidinėjimais, įskaitant pravardžiavimą
- Patyčiomis ir užgauliojimu internetu

Galite pranešti policijai apie neskubų incidentą:

- Paskambinę **999**, jei skubus įvykis, arba **101** – jei neskubus įvykis.
- Škotijos policijos interneto svetainėje užpildę formą apie neapykantos nusikaltimą arba trečiosios šalies pranešimų sistemą.
<http://www.scotland.police.uk/contact-us/hate-crime-and-third-party-reporting/>

Prekyba žmonėmis

Prekyba žmonėmis yra nusikalstama veikla, kuri dažnai yra susijusi su kitomis organizuotomis nusikalstamomis veikomis, pavyzdžiui, prostitucija, piktnaudžiavimu narkotinėmis medžiagomis ir pinigų plovimu. Prekybos žmonėmis aukos gali būti lengvai išnaudojamos dėl jų imigracijos statuso ar ekonominės padėties. Joms gali būti grasinama arba prieš jas gali būti naudojamas smurtas.

Jei manote, kad tapote prekybos žmonėmis auka, skambinkite policijai arba Informacijos apie prekybą žmonėmis skleidimo organizacijai (angl. TARA) telefonu 0141 276 7724.

Narkotinės medžiagos

Narkotinių medžiagų vartojimas gali sunkiai paveikti sveikatą ir baigtis mirtimi.

Pagal įstatymus yra du kontroliuojamų narkotinių medžiagų tipai: visada nelegalūs (pvz., kanapės, heroinas, ekstazi, kokainas, katės, t.t.) ir legalūs, jei turite galiojantį gydytojo arba stomatologo išrašytą receptą (pvz., morfinas, metadonas, t.t.).

Nelegalu turėti kontroliuojamų narkotinių medžiagų arba tiekti kontroliuojamas narkotines medžiagas kitiems asmenims. Jūs galite sėsti į kalėjimą, jei tiekiate narkotines medžiagas.

Nelegalu auginti kanapes sau arba prižiūrėti kito asmens kanapes.

Nelegalu dalyvauti kontroliuojamų narkotinių medžiagų gamyboje.

Naujos psichoaktyvios medžiagos, kurios dar žinomos kaip „teisėtos narkotinės medžiagos“ yra labai pavojingos ir neturėtumėte jų vartoti. Jei tiekiate jas kitam asmeniui, galite pažeisti įstatymus.

Pinigų plovimas

Turėti ir naudoti pinigus, gautus iš nusikalstamos veikos, yra nusikaltimas.

Vagystė

Vagystė – tai nusikalstama veika, kai neteisėtai ir be leidimo paaimamas kito asmens turtas. Pavyzdžiui:

- Vagystė iš parduotuvės (vagiliavimas parduotuvėje)
- Įsilaužimas į namus (vagystė įsilaužiant)
- Daiktų paėmimas iš svetimo sodo
- Automobilio vagystė

Jei turite daiktų, kurie yra arba manote, kad yra vogti, tai irgi yra nusikaltimas, vadinamas disponavimu. Be to, pagal Škotijos įstatymus vagystė randant yra nusikaltimas.

Socialinė žiniasklaida

Socialinės žiniasklaidos nusikaltimai apima įžeidžiančių, grasinančių arba užgauliojančių žinučių ir / arba vaizdų siuntimą kitam asmeniui per „Twitter“, „Facebook“ arba kitus socialinius tinklus. Tai gali būti klasifikuojama kaip kenksmingas bendravimas, priekabiavimo nusikaltimai arba kartais neapykantos nusikaltimai.

Jūs galite pranešti apie šiuos dalykus policijai ir socialinės žiniasklaidos interneto svetainėms. Jie gali imtis veiksmų prieš pažeidėją, pašalindami įžeidžiančią žinutę arba uždarydami pažeidėjo paskyrą.

Žiaurus elgesys su gyvūnais

Kankinti arba sužaloti gyvūną yra nusikaltimas.

Jeį laikote gyvūną, privalote:

- Suteikti jaukią ir švarią aplinką
- Reguliariai pateikti švarų ir naują guolį
- Duoti tinkamą maistą ir vandenį
- Gydyti sergantį arba sužeistą gyvūną

Parama nusikaltimų aukoms

Škotijos policija

Telefonas: 999 (skubi pagalba)
Telefonas: 101 (neskubi pagalba)
Interneto svetainė: www.scotland.police.uk

Škotijos pabėgėlių taryba

Telefonas: 0141 248 9799
Interneto svetainė: www.scottishrefugeecouncil.org.uk

Parama aukoms Škotijoje

Telefonas: 0345 603 9213 arba 0808 16 89 111
P - Pn 08:00 val. – 20:00 val.
Interneto svetainė: www.victimsupportscotland.org.uk

Išprievartavimo krizių centras Škotijoje

Telefonas: 08088 01 03 02
Interneto svetainė: www.rapecrisisscotland.org.uk
Siūlo nemokamą ir konfidencialią paramą asmenims, nukentėjusiems nuo seksualinės prievartos bet kuriuo gyvenimo laikotarpiu. Valstybinis skyrius, 0141 331 4180, gali nukreipti jus per vietos išprievartavimo krizių centrą, kad būtų suteikta parama.

Škotijos moterų pagalba

Telefonas: 0131 226 6606
Interneto svetainė: www.scottishwomensaid.org.uk
Suteikia informaciją, paramą ir saugų prieglobstį moterims, kurios patyrė arba patiria smurtą namuose. Visose grupėse yra vaikų paramos darbuotojai, kurie suteikia paramą vaikams ir jaunuoliams.

Vaikų linija Škotijoje

Telefonas: 0800 1111 (24 valandas per parą,
7 dienas per savaitę)
Interneto svetainė: www.childline.org.uk
Siūlo paramą ir patarimus vaikams

Gyventojų konsultavimo biuras

Interneto svetainė: www.cas.org.uk
Konsultacijos apie jūsų teises. Interneto svetainėje rasite kontaktus, kaip susisiekti su jūsų vietos gyventojų konsultavimo biuru.

Samariečiai

Telefonas: 08457 909090
Interneto svetainė: www.samaritans.org
Pagalba žmonėms, kuriems to reikia.

Škotijos buitinio smurto pagalbos linija

Telefonas: 0800 027 1234 (24 val. per parą)
Interneto svetainė: www.sdah.org.uk
Suteikia konfidencialią informaciją ir paramą žmonėms, patyrusiems buitinį smurtą. Šis nemokamas telefono numeris nerodomas detaliose telefono sąskaitose.

Prieglobstis

Telefonas: 0808 800 4444
Interneto svetainė: scotland.shelter.org.uk
Suteikia bendrą informaciją apie būstą ir skubią prieglobstį pabėgėlių paslaugų.

Daugiau informacijos apie Škotijos įstatymus rasite:

www.nclanarkshire.ac.uk/scotslaw

Prisijungti prie pokalbio

Sekti Lanarkšyro Naujajį koledžą:

[facebook.com/NCLanarkshire](https://www.facebook.com/NCLanarkshire)

[@NCLanarkshire](https://twitter.com/NCLanarkshire)

Atsakomybės atsisakymas

Šiame leidinyje pateikta informacija yra tik bendros gairės, o ne išsami ataskaita apie įstatymus. Škotija turi savo nepriklausomą teisinę sistemą ir Škotijos įstatymai dažnai skiriasi nuo kitų JK vietų. Jei reikalinga teisinė konsultacija, visada turite kreiptis į advokatą arba gyventojų konsultavimo biurą Škotijoje.

Pastaba: Šiame leidinyje pateikta informacija spausdinimo metu buvo teisinga. Lanarkšyro Naujasis koledžas: Labdaros organizacijos registracijos numeris: SC021206

New College
Lanarkshire